

eum se præcipitem dedit, dixitque: Quia te non capio, tu me cape. Quanto magis hoc respectu S. Spiritus, per septem dona toties in mentes hominum recipiari soliti, dicendum est? *Idem fer. III, Pent.*

Olim dum totus mundus diluvio aquarummersus erat, sola columba illius tempestatis ostendit finem, dum emissa extra arcam rammum olivæ virentibus foliis ore detulit, pacem mundo restitutum annuntians. Idem postea fecit Sanctus Spiritus in columbæ specie super Christo apparens. BEYRLINCK, in *Fer. II, Pent.*

Si campi, vineæ, horti, diutina hominum socordia excreverint in silvas, nihil igne ad illos a spinis purgandos est aptius; cum ergo et orbis terrarum spinis errorum fuisset ob-situs, merito hic ignis cœlestis missus est, qui eum ante quam ab Apostolis excoleretur, purgaret. *Ibid.*

DIGNITAS. — Cum olim in capite L. Martii flammula apparuisset, Augures regnum ei offerendum portendi augurabantur; rectius hoc de Spiritu Sancto super capita Apostolorum in specie ignis apparente dicitur. Bess. in *Do. Pent.*

AUCTORES.

Jacobus Marchantius in Horto Pastorum tract. IV.

Laurentius Beyrlick in theatro vitæ humane. V. eodem. Item in promptuario mor. *Fer. II, Pentec. text. III.*

Petrus Besseus in Dom. et fer. III. *Pent.*
Mathias Faber in Dom. *Pentec. conc. I, II, III, IV.* Item *Fer. II, Pentec. conc. I.* Item in Actuario. Dom. *Pent. them. II.* Item *Fer. II, Pent. them. I, II.* Item *Fer. III, them. I, II, III.*

Ludovicus Granatensis in locis comm. fol. XL.

Petrus Canisius p. I, in explic. IX, articuli Symboli Apostolorum.

Joannes Major in speculo Magno exemplorum V. eodem, et V. Confessio.

Antonius Dauroultius in Cathéchismo historiali c. I, Tit. L.

Henricus Engelgravi in solemnitate *Pent.*

SUPERBIA.

QUOAD ESSENTIAM.

DEFINITIO. — Definitur a S. Thoma, et aliis: inordinatus appetitus propriæ excellentiæ; a S. Augustino: perversa celsitudinis appetitus. Perversa enim celsitudo est, deserto eo, cui debet animus inhærere, principio, sibi quodammodo fieri, atque esse principium. Hoc sit, cum sibi nimis placet. Sibi vero ita placet, cum ab illo hono immutabili deficit, quod ei magis placere debuit, quam ipse sibi. S. AUGUST. I. IV, de civ. Dei, c. XV.

Superbia nominatur ex hoc, quod aliquis per voluntatem tendit supra id, quod est; unde dicit Isidorus in lib. Etymolog: Superbus dictus est, quia super vult videri, quam est. Qui enim vult supergredi, quod est, superbus est; habet enim hoc ratio recta, ut voluntas uniuscujusque feratur in id, quod est proportionatum sibi. Et ideo manifestum est, quod superbia importat aliquid, quod adversatur rationi rectæ. (S. TH. II, II, q. CLXII, art. 4.) Unde Abulensis clarius sic eam definit: *Superbia est appetitus immoderatus honoris, qua homo contra Deum extollitur nolendo ei subijci, vel nolendo confiteri, quod ab eo aliquid recepit; aut contra proximum extollitur, injuste nocere volendo.* ABULENS. q. LIII, in cap. XV, *Matth.*

DIVISIO. — Dividitur 4. juxta S. Gregorium in quatuor species, dum ait: quatuor sunt species, quibus omnis tumor arrogantium demonstratur. (S. GREG., I. XXIII, mor.) 1. *Cum bonum a se ipsis habere existimant; de qua specie Apostolus locutus est, dicens: Quid habes, quod non accepisti? Si autem accepisti, quid gloriaris, quasi non accepisti? (II. Cor. IV, 7.)* 2. *Cum a Deo quidem aliquid bonum datum credunt, sed pro suis meritis accepisse putant: contra quos dixit idem Apostolus: Gratia salvati estis per fidem, et hoc non ex vobis, sed Dei donum est, non ex operibus, ut ne quis gloriatur. (Ep. II, 3.)* 3. *Cum jactant, se habere quod non habent: Quo modo Deus carpebat superbiam Episcopi ejusdam dicens: Dicitis, quod dives sum, et locupleatus, et nullus ego; et nescis, quia tu es miserabilis, et pauper, et cæcus, et nudus. (Apoc. V, 37.)* 4. *Cum despectus cæteris, singulariter videri appetunt habere bonum, quod habent: uti Phariseus fecit,*

dum dixit: Deus, gratias tibi ago, quod non sum sicut cæteri hominum. LUC. XVIII, 11.

Has differentias S. Bonaventura sic fere effatur: *Prima* est, quando homo attribuit sibi bonum, quod habet: *Secunda* est, quando, etsi non sibi, tamen suis meritis. *Tertia* est, quando jactat se habere, et non habet; *Quarta*, quando se existimat aliis prævalere. S. BONAV. in centil. p. 1, f. 27.

S. Anselmus alias quatuor assignat: *Quædam est Exaltatio in opinione*, quædam in voluntate, quædam in sermone, quædam in opere; *Exaltatio in opinione est*, cum quis reputat se dignum Episcopatu, vel aliqua dignitate, tamen nollet eam habere. *Exaltatio in voluntate est*, cum quis vellet habere Episcopatum, tamen non reputat se dignum, vel etiam opinatur. *Exaltatio in sermone est*, quando nec se dignum reputat, nec vellet habere, tamen loquitur ampulose de aliqua scientia, ut magis appareat: *Exaltatio in opere est*, quando aliquis nec se dignum reputat, nec vellet habere; nec loquitur magna, tamen exaltatur in opere, ut quando vocatur ad consilia, et hujusmodi. *Ibid.*

Ahuc aliam, prioribus non prorsus ab-similem, divisionem suppeditat S. Bernardus, dicens: Est *superbia cordis*, quando homo in oculis suis magnus est, juxta illud Isaie: *Væ, qui sapientes estis in oculis vestris. Superbia oris*, quæ et jactantia dicitur, quando homo non solum magna de se sentit, sed etiam loquitur, de qua idem Psalmista dixit: *Disperdat Dominus universa labia dolosa, et linguam magniloquam. (Ps. I, 4. Ps. c, 7.)* *Superbia operis*; quando homo exteriori quædam superbia, ut magnus appareat, agit; de qua idem Psalmista ait: *Non habitabit in medio domus meæ, qui facit superbiam. Superbia habitus*, quando quis pretiosis vestibus se ornat, ut gloriosus appareat; contra quos Dominus: *Qui mollibus vestiuntur, in domibus Regum sunt, ubi superbia abundat. MATTH. XI, 8. S. BERN., s. III, ex parv. Isa. V, 21.*

ACTUS. — Primus est, *humana laudes inordinate appetere; visque vane delectari*: contra quam Christus monuit dicens: *Attendite, ne justitiam vestram faciatis coram hominibus, ut videamini ab eis. MATTH. VI, 1.*

Secundus, *seipsum, et opera sua vane laudare*: contra Salomonis monitum: *Laudet te alienus, et non os tuum; extraneus, et non labia tua. Prov. XVII, 2.*

Tertius, *honores, et dignitates inordinate appetere*: non obstante Christi effato: *Quicumque voluerit inter vos major fieri, sit vester minister; et qui voluerit inter vos primus esse, sit vester servus. MATTH. XX, 26.*

Quartus, *Sanctitatem, et Justitiam famæ aucupandæ gratia simulare*: contra quam hypocrysin tollens Christus in Evangelio detenuit. *MATTH. XXII, 13, et seq.*

Quintus, *Insolenter sibi attribuere, quæ non conveniunt*: Quomodo Rex Assurus peccavit dicens: *In fortitudine manus meæ ego feci, et in sapientia mea intellexi, et abstuli terminos populorum, et Principes populorum deprædatus sum, et detraxi quasi potens in sublimi residentes. ISAIÆ X, 13.*

Sextus, *Mente inaniter et superbe intumescere*: de quo actu S. Augustinus dixit: *Est superbia non magnitudo, sed tumor; quod autem tumet, videtur magnum, sed non est sanum. Hinc superbi Bufoni Æsopico comparantur, qui videns bovem in eodem secum prato pascentem, invidere cepit magnitudini illius, eique assimilari cupiens, tanto conatu se inflavit, ut denique ruptus omnino interierit. S. AUGUST.*

Septimus, *Elavo corde aliquid supra vires temere attentare*: Id quod Apostolus dissuasit dicens: *Tu autem fide stas; noli altum sapere, sed time. Rom. XI, 20.*

Octavus, *Aliis arroganter contemnere*: Uti Phariseus fecerat, dum dixit: *Deus, gratias tibi ago, quod non sum, sicut cæteri hominum. LUC. XVIII, 9.*

Nonus, *Suo judio, et consilio plus æque, et pertinaciter inhærere*: cum tamen moneat Salomon: *Ne innitaris prudentiæ tuæ. Prov. III, 5.* Et S. Paulus: *Non plus sapere, quam oportet, sed sapere ad sobrietatem. Rom. XIII, 3.*

Decimus, *Discordias, cum aliis gerere, et fovere*: Quod Salomon jam pridem prædixit dicens: *Inter superbos semper sunt jurgia; nam sicut vapores terræ, in altum ascendentes, tonitrua, fulmina, aliasque impressiones tumultuantes generant; sic superbiæ vapores, de corde in caput ascendentes, discordias, et dissensiones excitant. Prov. XVIII, 6.*

Undecimus, *Nolle se aliis subijcere, et obedire*: Hinc Hugo ait: *Inobedientiæ morbus ex superbiæ tumore procedit, ac sicut sanies ex ulcere, sic ex superbia contemptus, manat. HEGO DE XII, abusi. seculi.*

Duodecimus, *acceptum beneficium elato animo extenuare, contemnere, oblivisci*: Sicut Apostolus indicavit, dum ad Timotheum dixit: Erunt novissimis temporibus homines seipso amantes, cupidi, *superbi*, blasphemii, parentibus non obediētes, *ingrati*. II. *Tim.* III, 2.

Brevius, secundum Bonaventuram, carnalis superbia his indicii, et actibus, demonstratur: Est clamosa, cum tacet, amara, et indignabunda, et indissoluta lætitia, risus irrationabilis, et sine causa, in tristitia sua est severa, dura, reprehendit cum rancore, non ex compassione: verba profert passim sine aliqua cordis gravitate, vel ponderatione; expers patientiæ, et charitatis, aliena audacter injuriat, sed pusillanimitè injuriam patitur; difficulter aliis obedit, exhortationem recipere spernit, in propria voluntate permanens, non vult consilium ab aliquo recipere, magis sibi credens, quam sapientibus. S. BON. *l. de pugna*, c. VII.

Superba ex usu voluntas in magna sæpe cordis inopia tumentem efficit animum; unde procedunt vana gloria, fiducia sui, negligentia Dei, jactantia, inobediētia, contemptus, præsumptio, et cæteræ animæ pestes: quæ proficere solent ex tumore, et usu superbiæ. S. BERN. *de vit. solit.*

EX S. SCRIPTURA.

QUALITAS. — Superbum sequitur humilitas, et humilem spiritu suscipiet gloria. *Prov.* XXIX, 23.

Melius est humiliari cum mitibus, quam spolia dividere cum superbis. *Prov.* XVI, 19.
Antequam conteratur cor hominis, exaltatur, et antequam glorificetur, humiliatur. *Prov.* VIII, 12.

Si quis se existimat aliquid esse, cum nihil sit, ipse se seducit. *Gal.* VI, 3.

Quid nobis profuit superbia; aut divitiarum jactantia quid contulerit nobis? Transierunt omnia illa tamquam umbra. *Sap.* V, 8.

Sex sunt, quæ odit Dominus, et septimum detestatur anima ejus. Oculos sublimes, linguam mendacem. *Prov.* VI, 16.

Telendit adversus Deum manum suam, et contra Omnipotentem roboratus est; incurrit adversus eum erecto collo, et pingui cervicæ armatus est. *Job.* XV, 16.

Quomodo cecidisti de cælo Lucifer, qui mane oriebaris? Corruisti in terram, qui

vulnerabas gentes? qui dicebas in corde tuo? In cælum conscendam, super astra, Dei exaltabo solum meum, sedebō in monte testamenti, in lateribus aquilonis, ascendam super altitudinē nubium, ero similis Altissimo. *ISA.*, XIV, 13.

Si mei non fuerint dominati, tunc immaculatus ero; et emundabor a delicto maximo; id est, superbia, ut SS. Patres interpretantur. *Psal.* XVIII, 24.

Superbia eorum, qui te oderunt, ascendit semper. *Psal.* LXXIII, 23.

FUGA. — Superbiam numquam in tuo sensu, aut in tuo verbo dominari permittas; in ipsa enim initium sumpsit omnis perditio. *TOB.* IV, 4.

Non gloriatur sapiens in sapientia sua; et non gloriatur fortis in fortitudine sua, et non gloriatur dives in divitiis suis, sed in hoc gloriatur, qui gloriatur, scire, et nosse se. *JER.* IX, 23.

In die honoris tui ne extollaris, quoniam mirabilia opera altissimi solius, et gloriosa, et absconsa, et invisiva opera illius. *Ecc.* XI, 4.

Quid superbit terra, et cinis? *Ecc.* X, 13.
DAMNUM. — Ubi fuerit superbia, ibi erit et contumelia; ubi autem est humilitas, ubi et sapientia. *Prov.* XI, 2.

Omnes autem iavicem humilitatem insinuate, quia Deus superbis resistit, humilibus autem dat gratiam. I. *Petr.* V, 5.

Dies Domini super omnem superbum, et excelsum, et arrogantem, et humiliabitur. *ISALÆ* II, 11.

Omnis, qui se exultat, humiliabitur: et qui se humiliat, exaltabitur. *MATTH.* XXIII, 12.

Radices gentium superbarum arefecit Dominus, et plantavit humiles ex ipsis gentibus. *Ecc.* X, 18.

Abominatio Domini est omnis arrogans, etiamsi manus ad manum non fuerit innocens. *Prov.* XVI, 5.

Initium omnis peccati est superbia. *Ecc.* XVI, 7.

Visitabo super omnem, qui arroganter ingreditur. *SOFR.* I, 9.

Anima, quæ per superbiam aliquid commiserit, sive civis ille sit, sive peregrinus, quoniam adversus Dominum rebellis fuit, peribit de populo suo. *NUM.* XV, 30.

Juravit Dominus in superbia Jacob, si oblitus fuero usque ad finem omnia opera eorum. *AMOS* VIII, 7.

Juravit Dominus Deus in anima sua, dicit Dominus Deus exercituum: Detestor ego superbiam Jacob, et domos ejus odi, et tradam civitatem eum habitatoribus suis. *AMOS* VI, 8.

Eccē enim dies veniet succensa, quasi caminus, et erunt omnes superbi, et omnes facientes impietatem stipuia, et inflammabit eos dies veniens, dicit Dominus exercituum, quæ non derelinquet eis radicem, et germen. *MALAC.* IV, 1.

Initium superbiæ hominis apostatare a Deo, quoniam ab illo, qui fecit illum, recessit cor ejus. *Ecc.* X, 24.

Disperge superbos in furore tuo, et respice cunctos superbos, et confunde eos, et contempe impios in loco suo. Absconde eos in pulvere simuli, et facies eorum demerge in foveam. *JOB* XL, 6.

Fecit potentiam in brachio suo, dispersit superbos mente cordis sui. *LUC.* I, 51.

Oculi sublimes hominis humilitati sunt, et incurvabitur altitudo virorum, exaltabitur autem Dominus solus in die illa. *ISALÆ* XLII, 11.

Domum superborum demolietur Dominus. *Prov.* XV, 25.

Retribuet abundanter facientibus superbiam. *Psal.* XXX, 24.

Si ascenderit usque ad cælum superbia ejus, et caput ejus nubes tetigerit, quasi sterquilinum in fine perdetur, et qui eum viderant, dicent: ubi est? *JOB* XX, 6.

Non veniat mihi pes superbiæ, et manus peccatoris non moveat me: ibi ceciderunt, qui operantur iniquitatem, expulsi sunt, nec poterunt stare. *Psal.* XXXV, 12.

Non habitabit in medio domus meæ, qui facit superbiam. *Psal.* C, 2.

Quid nobis profuit superbia? aut divitiarum jactantia quid contulerit nobis? in malignitate nostra consumpti sumus. *Sap.* V, 8.

Odiibilis coram Deo est, et hominibus superbia. *Ecc.* X, 7.

Hæc fuit iniquitas Sodomæ, Superbia, saturitas panis, et abundantia, et otium ipsius. *EZECA.* XVI, 49.

Ubi fuerit superbia, erit et contumelia. *Prov.* I, 2.

Inter superbos semper jurgia sunt. *Ibid.*, XIII, 10.

EX SS. PATRIBUS ET DOCTORIBUS.

Alia quæcumque iniquitas in malis operibus exerceatur, ut fiant: Superbia vero in bonis operibus insidiatur, ut pereant. S. AUG. *in Reg.*

Superbia natione celestis, sublimium appetit mentes, et quasi ad proprios revolans ortus, appetit gloriam, et potestatem hominum irrumpere, quæ de gloria, et puritate Angelorum erupit, ut, quos invenit participes naturæ, faciat consortes ruinæ. S. HIERON.

Omni vitio deterior est superbia, seu quia a summis personis assumitur, seu quia de opere justitiæ et virtutis exoritur, minusque culpa ejus sentitur. Luxuria vero carnis ideo omnibus notabilis est, quoniam statim per se turpis est, et tamen pensante Deo superbia minor est. *Ist.*, I. III, *de sum. bon.*

Quatuor sunt, quæ trahunt elationis curram, amor dominandi, amor propriæ laudis, contemptus, et inobediētia. Rotæ vero sunt jactantia mentis, et arrogantia, verboritas, et levitas: Auriga in hoc curtu est spiritus superbiæ. Amatores mundi sunt, qui feruntur in hoc curru, infrenes sunt equi, volubiles rotæ, auriga perversus, et qui portatur infirmus. *Idem de claustr. anim.*, I. 1.

Omnis fere vitiosus diligit sibi similem, solus superbus odit elatos, unde inter superbos semper sunt jurgia. *Innoc. de util. cond. hum.*

Vir humilis Deo est similis, superbus autem cum sit Deo odibilis, Diabolo similis est. Humilis licet in habitu videatur vilissimus, gloriosus est in virtutibus. Superbus autem etsi decorus videatur aspectu, tamen inutilem eum manifestant opera ipsius, et per incessum, et motum dignoscitur ejus superbia, et ex verbis publicatur ejus levitas. Cupit semper laudari ab hominibus, et a virtutibus, a quibus est alienus, predicari gestit. Ambulat semper tumens, ut uter vacuus, et ut navis gubernatore destituta a fluctibus hæc illuc jactatur. S. BAS. *ad Fil. Spir.*

Nihil tam periculosum est, quam gloria cupiditas, et jactantia, et animus confidentia virtutum tumens. S. HIERON., *ad Fabr.*

Cunctis superbia apud se cogitatione tumens inest clamor in locutione, amaritudo in silentio, dissolutio in hilaritate, furor in tristitia, inhonestas in actione, honestas in imaginatione, erectio in incessu,

rancor in responsione. Horum mens semper est ad arrogandas contumelias valida, ad tolerandas infirma, ad obediendum pigra, ad lacessendos vero alios importuna. S. GA. *in mor.*, l. IV, xx.

Superbus Monachus Dæmone opus non habet, ipse enim jam sibi, et Dæmoni, et inimicus, et hostis est. Alienissima a luce sunt tenebræ, ita et superbus a virtute omni alienus est. S. CLIMAC., *grad.* xxii.

Maximum peccatum in homine superbia est, quando quidem inde manavit nostri origo delicti. Hoc telo nos primum Diabolus vulneravit; nam nisi homo, serpentis persuasionem deceptus, sicut Deus esse voluisset, nunquam feralis culpæ ad nos transisset hæreditas. Quid igitur hoc peccato potest esse deterius, quod a Dei cœpit injuria. S. AMBR. *Ser.* vii, *in Ps.* cxviii.

Lata fovea hic, quæ nolo vos lateat, de qua is ipse superbiæ spiritus tanto periculosus, quanto occultus (sicut habetis in Psalmo) insidiatur, quasi leo in spelunca sua. Nam si impedire non prævalet actionem, tentat intentionem, suggerens, et suadens quatenus affectum gratiæ arroges tibi, quod quidem superbiæ genus longe illo priore intolerabilius esse non ambigas. S. BERNAR. *Ser.* liv, *in Cant.*

Vitia cætera in peccatis, superbia vero etiam in recte factis timenda est; ne illa, quæ laudabiliter facta sunt, ipsius laudis cupiditate amittantur. S. AUGUST. *ep.* lvi.

Exosi sunt superbi, non solum propter verba, sed et per ipsam corporis figuram ridiculi; quid enim (dic quæso) cervicem in altum extendis? quid summis pedum articulis incedis? quid supercilia extollis? quid pectus inflas? capillum capitis tui non potes vel album, vel nigrum facere, et non aliter, quam si Dominus esses omnium, elatus quasi in aere incedis. Forsitan optares tibi, et penas innasci, ne super terram incederes? forsitan prodigium esse desideras? Imo vero nunc prodigium, ac monstrum ex te ipso fecisti, qui, cum homo sis, volare conaris, imo et ab intus volas. S. CHRYS., *ho.* xx, *ad Rom.*

Superbis tumor in cognitione, clamor in locutione, amaritudo in silentio, dissolutio in lætitia, furor in tristitia, inhonestas in actione, erectio in incessu, rancor in responsione. BELLOVAC. *spec mor.*, l. III, p. 3.

Ut gravissimam tyrannidis ejus potentiam agnoscamus, Angelum illum, qui præ-

nimitate splendoris, ac decoris sui Lucifer nuncupatus est, nullo alio, quam hoc vitio dejectum cœlitum invenimus; et ex illa beata sublimique Angelorum statione telo superbiæ vulneratum ad inferna fuisse collapsum. CASSIANUS, l. XII, c. iv.

Cito mens se in superbiam erigit, quæ se ad virtutis culmen exerevisse perspexit, sed quanto quis altius super se per superbiam erigitur, tanto inferius sub se, deserente Deo, per culpam dejicitur, sicut scriptum est: *Ascendant usque ad Cælos, et descendunt usque ad abyssos.* RICHARD DE S. VICT. *in Cant.* HABACUC. *Ps.* cvi, 26.

Et si quis innumera bona fecerit, virtutemque omnem solverit; si tamen magnum quid de se sentit, maxime omnium miserabilis est, et miser. S. CHRYS., *ho.* xxxi, *in Gen.*

Nullum est vitium aliud, quod ita omnes virtutes exhauriat, cunctaque justitia, et sanctitate hominem spoliât, ac denudet, ut superbiæ malum, tanquam generalis quidam, ac pestifer morbus; non enim unum membrum, partemve ejus debilitare contentus, sed totum corpus lethali corrumpit exitio, et in virtutum jam fastigio collocatos gravissima ruina dejicere, ac trucidare conatur. CASSIANUS, l. XII, c. iii.

Qui superbiam habet, sine causa habet alias virtutes, imo eas non habet, sed videtur habere, qui enim hoc habet, sed Deo contrarium est, quomodo potest habere, quod Deo amicum est? S. AUG. *S. de cle. et humil.*

Alia vitia eas solummodo virtutes impetunt, quibus ipsa destruantur, ut videlicet ira patientiam, gastrimargia abstinentiam, libido continentiam expugnet. Superbia autem, quam vitiorum radicem diximus, nequaquam unius virtutis extinctione contenta, contra cuncta animæ membra se erigit, et quasi generalis, ac pestifer morbus corpus omne corrumpit, ut quidquid illa invadente agitur, etiamsi virtus esse ostenditur, non per hoc Deo, sed soli vanæ gloriæ serviatur; quasi enim tyrannus quidam obsessam civitatem intercipit, cum mentem superbia irrumpit, et quo ditiores quemque cepit, eo in domino durior exurgit. S. GAEG., l. XXXIV, *mor.* c. xviii.

Nihil ita oculos ejus (Dei) offendit, sicut superbia, quæ Angelum de cælo, et hominem expulit de paradiso. Merito hæc oculos Christi offendit, quæ pulcherrimum opus

ejus in cælo, et in paradiso fœdavit; quæ fecit de Angelo diabolum, et de homine nuper creato, justo, perfidum; quæ, sicut et peccatorum primum, et maximum, sic et omnium regina, et mater vitiorum est. S. BERNAR. *S. in festo Purif.*

Superbia est negatio Dei, inventum diaboli, despectus hominum, parens temerarii judicii seu condemnationis alienæ, mala progenies laudum, sterilitatis argumentum, auxilii divini obstaculum, lapsuum procuratrix, fons furoris, simulationis seu hypocrisis janua, propugnaculum dæmonum, custos peccatorum, immanitatis seu immiseriordiæ causa, commiserationis ignoratio, hostis Dei, blasphemæ radix, divini auxilii negatio. S. CLIMAC., *grad.* xxv.

Justo judicio superborum facies Dominus in foveam mergit, quia intentionem cordis eorum se ultra homines erigentem inferius dejicit; ima enim respicit, cujus facies fovea attendit. Et bene de superbia dicitur, quod eorum facies in foveam demerguntur, quia ima petunt, dum superbiendo altiora appetunt, et quo magis se extollendo erigunt, eo magis ruendo inferius tendunt. Terrenam namque gloriam quærunt, et infima sunt quæ prospiciunt, dum superbiendo alta sequuntur. S. GREG. *or.*, c. xxxii, *mor.*, l. vii.

Quid hoc peccato potest esse deterius, quod a Dei cœpit injuria? ideoque Scriptura dicit: *Dominus superbis resistit.* Tanquam suæ contumeliæ propulsator, veluti quoddam suscepit adversus superbiam speciale certamen, tanquam dicat: Meus iste adversarius est, qui me læcessit, mihi debetur ista congressio. S. AMBR. *S. in Ps.* cxviii.

Quid superbis terra, et cinis? Si superbentibus Angelis Deus non pepercit, quanto magis tibi, putredo et vermis? Nihil ille fecit, nihil operatus est, tantum cogitavit superbiæ, et in momento, in icu oculi irrepabiliter præcipitatus est, quis in veritate non stetit. S. BERNAR. *in flor.*, c. cciij.

Nulli unquam pepercit superbienti, sive in cælo, sive in terra; quod Propheta considerans, Dominum deprecans dicit: *Non veniat mihi pes superbiæ, et manus peccatoris non moveat me.* Ibi prorsus ceciderunt qui operantur iniquitatem, expulsi sunt, nec poterunt stare, Quamobrem diligenter consideret peccator homo, si Angelis superbentibus non pepercit Deus, sed rudentibus inferni detractos in tartarum tradidit, in judi-

cium cruciandos reservari: quid perpersurus est ipse, si adversus conditorem cordis sui cervicem levaverit. S. LAUR. *JUST. de conjunct.*

Humilitas homines sanctis Angelis similes facit, et superbia ex Angelis dæmones facit: et ut evidenter ostendam, ipsa est omnium peccatorum initium, et finis, et causa, quia non solum peccatum est ipsa superbia, sed etiam nullum peccatum potuit, aut potest, aut poterit esse sine superbia. S. AUG. *ad cum. qu.*

Trabs in oculo grandis, et grossa in mente est superbia, quæ quasi corpulentia sui vana non sanat, tumida non solidat, oculum mentis obscurat, et veritatem obumbrat. S. BERN.

Superbia turrim evertit, linguam confudit, prostravit Goliath, suspendit Amam, interfecit Nicaorem, peremit Antiochum, Pharaonem submersit, et Sennacherib interemit. Sedes Ducum superborum destruxit Deus et radices gentium superbarum arefecit Deus. INNOCENT. DE VILLIT. *condit. hum.*

Sub hoste, quem prostravit, moritur, qui de culpa, quam superat, elevatur.

Ad imperium cœlorum non pervenit superbia, divitiis, prefectura, sed humilitate, pauperie, lenitate; areta enim, et angusta via est, quæ ducit ad regnum. Quisquis ergo honoribus inflatus fuerit, et auri thesaurus dilatatus tanquam onustum, et impeditum animal per angustum regni iter transire non poterit. Simul etiam ut se existimat pervenisse, sarcinam ejus exigua porta non capiens, repercusso limine retrorsum redire cogit. S. GREG., l. XX, *mor.*

Cum inflatum videris hominem, qui meliorem, se cæteris arbitretur, contemnique opinetur, si cæteris hominibus confertur, nullum jam aliud signum vecordiæ hominis requiras. Tanto quippe ridiculosior his est, qui natura insanunt, quanto ipse sponte hunc sibi morbum iniecit: nec hæc re solum miser, verum etiam quia in miseriæ fundum se detrusit, ut nihil sentiat. Quando enim is peccata sua, ut oportet, cognoscet? Quando nimium se delinquere sentiet? Certe quasi vile mancipium, et miserum, et captivum diabolus adducit, agitatque verberibus, et mille contumeliis, quocumque velit. S. CHRYS. *hom.* lxx.

Nullum malum par elationi, hominem reddidit dæmonem, blasphemum, contumeliosum, perjurum, cupidum cœdium, et homicidio-

rum. Elatus semper in doloribus vivit, semper indignatur, semper moeret, nihil est, quod ejus possit explere libidinem; sicut enim avari, quanto plura acceperunt, tanto pluribus egent: Sic superbi, quanto majori funguntur honore, tanto plus concupiscunt. S. CHRYS. *hom. XLIII, ad pop.*

Cum hominem Deus tumere conspicit, se sibi illum ostendendo, derelinquit, et ejus mens derelicta, quid sit, inveniat, quæ male in se secura gaudebat. S. CHRYS. I. X, *mor. c. XIII.*

Superbia sicut est origo omnium criminum, ita ruina cunctarum virtutum; ipsa enim in peccato est prima, in confictu postrema. S. ISIDOR. *de sum. bono.*

Omnis superbia tanto in imo jacet, quanto in alto se erigit, tantoque profundius labitur, quanto excellentius elevatur. Deus enim exaltat humiles, et deponit superbos de sede. *Idem ord. de humil.*

Alia secta est in Africa, alia est in Oriente, alia in Ægypto, alia in Mesopotamia. Diversis locis diversa sunt, sed una mater superbia omnes genuit.

Superbus censetur, qui vult bonum facere sine timore Domini. ANSEL. *in Epist. ad Corinth.*

Omnis vitiosus diligit sui similem, solus superbus odit elatum, unde inter superbos semper sunt jurgia. ISIDOR. *cond. humil.*

Superbi cum se despici suspicantur ad contumelias prosiliunt. GREG. XIII. *Moral.*

Magna superbia est, in judiciis divini rationem querere. *Idem IX. Moral.*

Superbia humana est mala in Dominum referre, bona autem nobis tribuere. AUGUST. *Epist. CCLXIV.*

FUGA. — Cætera vitia in malefactis valent, sola superbia etiam in recte factis est cavenda. S. AUGUST. *I. de nat. et grat.*

Beatus, qui ubique te Duceum habet, Domine Jesu, non illum refugam Spiritum, qui statim ascendere voluit, et tota divinitatis dextera percussus est. Nos autem populus tuus, et oves Pasce tue, sequamur te, per te, ad te, quia tu es via, veritas, et vita; via in exemplo, veritas in promisso, vita in præmio. S. BERN., *serm. II, de Ascens. Dom.*

Superbia virtutum maxime fugienda. AUG. *in lib. Quæst.*

Superbia ubi nasci intelligitur, statim eradicanda est. GREG. XXII. *mor.*

EX LIBELLO DE IMITATIONE CHRISTI.

Melior est humilis Rusticus, qui Deo servit, quam superbus Philosophus, qui se neglecto cursu cœli considerat. Lib. I, c. II, § 1.

Jugis pax cum humilis, in corde vero superbi zelus, et indignatio frequens. Lib. I, c. VIII, § 3.

Superbus, et avarus nunquam quiescunt; pauper et humilis in multitudine pacis conversantur. Lib. I, c. VI, § 4.

Multum præcave a vana complacentia, et superbia; propter hoc multi in errorum decurrunt, et in cæcitatem pene incurabilem. Lib. III, c. VI, § 5.

Qui aliquid boni sibi attribuit, gratiam Dei in se venire impedit, quia gratia Spiritus Sancti cor humile semper quærit. Lib. III, c. XLII, § 2.

Quid est homo, inde melior, quia reputatur ab homine major? Fallax fallacem, vanus vanum, cæcus cæcum, infirmus infirmum decipit, dum exultat, et veraciter magis confundit, dum inaniter laudat. Nam quantum unusquisque est in oculis tuis, tantum est, et non amplius, ait humilis S. Franciscus. Lib. III, c. LI, § 8.

EXEMPLA CATHOLICA EXTERNA.

QUALITAS. — Peccavit primus homo per superbiam, inordinate appetendo divinam similitudinem, non modo quantum ad scientiam boni et mali, quam principaliter appetiit, sed etiam quantum ad propriam operandi potestatem, appetendo propriis viribus consequi divinam felicitatem: nullo autem modo naturæ divinæ similitudinem appetit. Duplex est similitudo: una omnimoda æquivalentia, et hanc similitudinem primi parentes non appetierunt, quia talis similitudo ad Deum non cadit in apprehensione, præcipue sapientis. Alia autem est similitudo imitationis, qualis possibilis est creaturæ ad Deum, in quantum videlicet participat aliquid de similitudine ipsius, secundum suum modum. Eadem enim similia sunt Deo, et dissimilia; illud quidem secundum contingentem imitationem, hoc autem secundum quod causata minus habent a causa. Quodlibet autem bonum in creatura existens, est quædam participata similitudo primi boni. Et ideo ex hoc ipso, quod homo appetit ali-

quod spirituale bonum supra suam mensuram, consequens est, quod appetierit divinam similitudinem inordinate. S. THOM. II, II, *qu. CLXIII, ar. 2.*

David præsumptione virtutis elatus dixerat: *Non movebor in æternum*: statim insolentia hujus ponam subiisse memoravit dicens: *Avertisti faciem tuam a me, et factus sum conturbatus*. Si ipse Dominici generis auctor insolentia exceperit offensam, quanto magis nos peccatores, quibus nulla suffragatur prærogativa meritorum, insolentia scopulum timere debemus, in quo naufragium sit honorum. S. AMBR. DE JOSEPH., c. 1.

In Annalibus Ecclesiasticis mentio fit Hæresiarchæ Valentini, qui primo professione fuerat Philosophus Platonicus; hic postquam tum in Ægypto, tum Romæ promulgasset Evangelium, et fidem Catholicam, ac propterea non esset promotus, ut prætendebat ad Episcopatum (alius enim propter prærogativam, quam habebat, martyrii, ei prælatus fuit) tanta exarsit ira, ut fidem illam, quam antea prædicaverat, acerrime impugnare, et dilacerare cœperit. BARONIUS, ann. 145, n. 3.

Annales idem de Origene hoc referunt testimonium, quod fuerit vir summæ honestatis, patientiæ, filius Martyris, propter amorem Christi omnibus se spoliaverit bonis, et divitiis, aliquoties propter fidei confessionem martyrio affectus, summo dotatus ingenio, Magister innumerabilium doctorum Sacerdotum, Confessorum, et Martyrum; ast quis fuit ille scopulus, ad quem alisit, et naufragium passa fuit navis tam opulenti onusta mercibus? Donis Dei, et gratis sibi communicatis bonus ille vir abusus fuit, quia nimirum proprio fidit iudicio, sibi quoque nimium credidit, plus reliquis omnibus præsumpsit scire, et sapere, majorum doctrinam, ac traditiones Ecclesiasticas sprevit, et contempsit. *Idem*, an. 156, n. 42.

De Eunomio Hæretico Galata legimus, eum in tantam elatum fuisse superbiam, ut, quemadmodum scribit Theodoretus, asseruerit, nihil esse in divinis, quod ipsum lateret, eo quod divinam comprehenderet substantiam, eandemque cum Deo, qua cognoscit se ipsum, haberet cognitionem; unde hæretici hujus asseclæ dicere solebant, ita se cognoscere Deum, sicut Deus cognoscit seipsum. *Idem*, an. 360, n. 35.

Hilarius Ecclesiæ Romanæ Diaconus non

se separavit dumtaxat ab Ecclesia Catholica, verum etiam eadem hæresi infecti, asserens, Baptismum Hæreticorum non esse admittendum. Missus erat hic Hilarius a Liberio Papa ad Constantium una cum Lucifero Legato, et post verbera, et carceres perpressos, tandem et cum Lucifero relegatus fuit in exilium; at infelix homo actus in superbiam, propter gloriam nobilis sua confessionis, despiciendo cæteros, non schismaticus solum, sed etiam hæreticus factus est. Pelagium insuper legimus jactitantem se, et gloriantem, quod fœminarum cinctus caterva ne minimum infestaretur aut molestaretur a concupiscentia, multo minus ei subjectus esset: etenim de me dictum est, (sic jactanter de se ipso loquebatur) *lapides sancti elevabuntur super terram*, (ZACH. IX, 46.) ac propterea similes haud sentio molestias, utpole qui virtute liberi arbitrii circumfero trophæum Christi. *Idem*, 362, n. 224.

Obsessum quemdam amiei sui ad quoddam cœnobium Ordinis nostri, spe liberationis, traxerunt. Ad quem egressus Prior, assumpto secum monacho, magnæ opinionis adolescente, quem noverat Virginem corpore, ait dæmoni: si præceperit tibi monachus iste, ut exeat, quomodo audes manere? Respondit dæmon: non eum timeo, superbus est enim. CÆSARIUS, I. IV, c. V.

Eva propter appetitum excellentiæ, cum audisset a serpente: *Eritis sicut dii*, de ligno vetito comedit. *Gen. III.*

Superbia Babyloniorum volentium ædificare turrim, cujus culmem ad cœlum pertingat, et per hoc cupientium sibi immortalam famam comparare, confusione linguarum damnata est. *Gen. II.*

Agar ancilla Sarai concepit se videns, despexit dominam suam, sed paulo post partu suo ejecta domo audiit ab Angelo: *Revertere ad dominam tuam, et humiliare sub manu illius*. *Gen. XVI, 9.*

Monachus quidam, cui Deus propter virtutem quotidie panem miræ suavitatis, et candoris in mensa posuerat, hoc meritis suis ascribens, et superbiens, ab initio quidem panem quotidie sordidiorum, demum vero aridissimum, et quasi a muribus corosum accepit; unde ex eremo in sæculum reverti statuens, dum aliis in Monasterio quopiam verbum salutis dividit, et ad constantiam hortatur, sibi applicans, penitentiam agit, et revertitur. *Spec. Ex. d. II, ar. 3.*

Edgarus Britannicus Rex superbiæ magni-

tudine notus, Scotiæ atque Hiberniæ Reges, remigare cogebat in ea cymba, qua ipse voluptatis gratia vehebatur. B. FULGOS, lib. IX.

Rem procul dubio superbam atque insolentem egit, Bernabo Vicecomes, qui Mediolani rerum potiebatur, cum Massiliensem Abbatem ab Innocentio VI. Pontifice ad eum missum, quod ingrata quædam nuntiabat, ac postremo Apostolicas censuras minitabatur, Pontificis litteras quas attulerat, devorare coegit, nulla ejus habita ratione, a quo Abbas legatus erat, cui Christiani omnes veluti communi parenti ac Dei Vicario supremum deberent honorem. *Idem. Ib.*

Superbe nimis nuntiari jussit Ezechiæ Propheta Assyriorum Rex, quod neque Deus, neque homo posset eum liberare de manu sua. IV. *Reg. XIX.*

Dorotheus Abbas Fratribus loquens dixit, se vidisse aliquando hominem qui in magna superbiam incidisset, ita ut initio quidem si quis e Fratribus loquutus quidpiam esset in alterius commendationem et laudem, statim illum spernebat et quasi conspuebat, dicens: Quis est ille? non est alius præter Zosimum et qui cum illo sunt. Post cepit et illos contemnere ac dicere: neminem alienius esse pretii præter Macarium, et paulo post. Quis ait: Macarius? nullus est præter Basilium et Gregorium; Atque etiam non multo post, hos quoque cepit pariter spernere et nullum ullius pretii æstimare nisi Petrum et Paulum. Cui Dorotheus Abbas prædixit, quod evenit, fore ut hos quoque suo tempore contemneret. Quod sane factum est. Nam hos sprevit, et nihil esse habendum in pretio præter Trinitatem asserere cepit; statimque in Deum quoque factus est insolentior et intumuit. *Dorothei. Ann. Doctr. in l. II. quæ est de Humil.*

FUGA. — Superbia tentatus Liffardus, qui prius in sæculo nobilis, postea in Monasterio subulcus factus fuerat, cum jam deserere sequenti die Caenobium cogitaret, ostensis ab Angelo mortuorum fetidissimis sepulchris a tentatione liberatus, et invocatione conservatus est. *Ibid. dist. ex. XXVII.*

Abbas Isidorus, quoties cogitatio illi dicebat: Quia magnus es: respondit: Numquid talis sum, qualis Antonius, aut certe Abbas Pambo, vel reliqui Patres, qui Deo placeverunt? Et quoties hoc cogitabat, requiescebat. *Vita PP.*

S. Hieronymus de seipso fassus est: Nihil

ita a pueritia vitare conatus sum, sicut tumentem animum, et erectam cervicem Dei contra se odia provocantem. Novi enim, Magistrum, et Dominum meum in carnis humilitate, dixisse: Discite a me, quia mitis sum, et humilis corde. S. *HIER. in epist.*

DAMNUM. — David, quia ex superbia quædam populam numerari jussit, gravissima pestilentie regnum suum devastantis poena punitus est. II. *Reg. XXIV.*

Nabuchodenesor propter superbiam suam de regno depositus, et bestiis assimilatus est. DAN. V.

Antiochus, quia præ superbia existimabat, se terram ad navigandum, pelagus ad iter agendum deducturum, a vermibus consumptus interit. II. *MAC. III.*

Blasphemus Clericus sententiam illam: Omnis, qui se exaltat, humiliabitur: falsam dicens, fulmineo ense in acie transfigitur. *SPEC. EX. d. I, ex. XXI.*

De Lucifero dicit Isaias: Quomodo cecidisti de caelo Lucifer, qui mane oriebaris? corruisti in terram, qui vulnerabas gentes. Qui dicebas in corde tuo: In cælum conscendam, super astra Dei exaltabo solum meum, sedeo in monte testamenti, in lateribus Aquilonis, ascendam super altitudinem nubium, similis ero Altissimo. Veruntamen ad infernum detraheris in profundum lacu. *ISAIA XIV, 13.*

Simon de Torniaci, quia de humilitate Christi disputans, elato et proci animo dixerat, tres fuisse in orbe seductores primarios: Moysen Judæorum, Christum Christianorum, Mahumetem Turcarum, mox eversis oculis, pro humana voce magis cepit, et epilepsia in terram elisus, omnique scientia spoliatus, tertia post die mortuus est. *SPEC. EX. dist. V, ex. XLIX.*

Circa annum Domini 1370. Vesperis post Completorium, visi Neapolin quodam Cenobio longo ordine accumbentes, quos cum Prior domus in virtute V. Sacramenti, quod manibus prætendebat, jussisset dicere, qui essent, respondit unus, qui cæteris præesse videbatur, se omnes fuisse istius ordinis Religiosos, Doctores, Baccalaureos Priores, Superiores, Lectores, jamque ob superbiam, et ambitionem damnatos esse. Quo dicto, ductis tunicis, ardere visi sunt, et evanuerunt. *PÆD. CHR. p. 1. c. VII.*

Quædam persona ad Purgatorium damnata S. Birgittæ dicebat, quod, licet gravissima sentiret in aliis membris tormenta, nul-

lum tamen adeo cruciaret, ut rumpere viderentur; hanc vero penam propter superbiam fuisse irrogatam. *REVEL. I. VI, c. LI.*

In Perusini regno fuit magni nominis Theologus, qui familiaritate ejusdam mulieris extases patientis usque adeo deceptus est, ut crederet, se Regem, et Pontificem futurum, sibi quoque sanctitatem supra omnes Angelos, et Sanctos concessam; quin et unionem hypostaticam oblatam, quam tamen noluerit acceptare. Denique datum esse mundi Redemptorem quoad efficaciam, cum Christus quoad sufficientiam dumtaxat fuerit, Omnem statum Ecclesiasticum, et ealibatam Clericorum tollendum, multitudinemque uxorum concedendam. Quare Inquisitione traditus, cum ad sanam mentem adduci non potuisset flammis absumptus est. *MARCI. in tuba Sac. tr. 1, lect. IV, in fine.*

Refert Frater Wilhelmus, Lugdunensis Episcopus, quoniam fuit quidam frater in monasterio quodam multum verbosus, et semel accidit, quod loquebatur de non sibi commissis: tunc Abbas dixit illi seriose: Vade, et tace. Qui recedens ab Abbate, et cordi suo imprimens illa verba Abbatis, amplius in monasterio silentium tenuit. Et cum sic tacuit, tunc ab intra in spiritu in tantam profert, quod Deus sibi multa secreta revelavit, ita quod alii fratres mirabantur de taciturnitate sua. Accidit autem, quod quidam Eremita in sylva non longe a monasterio infirmabatur, qui misit ad Abbatem, ut ad eum veniret, et sibi ecclesiastica Sacramenta porrigeret; tunc Abbas duxit illum taciturnum secum, et ivit cum Sacramentis ad communicandum illum Eremitam. Tunc in via quidam latro audiens campanam parvam secutus est eos usque ad cellam Eremitæ, et mansit foris, reputans se indignum, quod deberet intrare cellam tam sancti viri, sed postquam Eremita confessus est, et communicavit, tunc latro stans prope januam cum humilitate cordis sui dixit: O si essem talis, qualis es tu! Et Eremita in elatione mentis, et complacentia sui ipsius dixit: Hoc libenter deberes velle, quod esses talis, qualis ego sum. Tunc frater ille taciturnus cepit flere amare; et postquam Abbas, et frater ille recesserunt, tunc latro ille occurrit a remotis post eos, et invocavit Deum, ut daret sibi contritionem veram, et vitæ emendationem, quia jam proposuit illi Abbati confite-

ri, et amplius nunquam peccare velle, sed penitentiam pro peccatis assumere; et sic in veloci cursu ille cecidit, et mortuus est immediate. Quod videns frater iste, cepit latenter ridere; sed postquam Abbas cum isto fratre ad Conventum rediit, quæsit ab isto fratre, quare sic taceret? et respondit: Pater, semel dixisti ad me, vade, et tace, et ab illo die semper taci, nisi interrogatus fuisssem. Tunc Abbas dixit: Quare tu flevisti, cum illum sanctum Eremitam communicavi, et tu risisti, cum ille malus latro post nos occurrit, volens nos spoliare, vel occidere, et sic peccando in peccatis suis obit. Tunc frater respondit: Pater, causa fletus mei fuit ista, quia cum communicasti illum Eremitam infirmum, tunc latro stetit foris ad januam ex humilitate cordis, dicens: O si essem talis, qualis tu es? et Eremita respondit in elatione mentis: Hoc posses libenter velle; et sic mortuus est, et damnatus, ideo flevi; sed latro, qui post nos occurrit, habuit firmum propositum confitendi, et non spoliandi, nec occidendi, et sic currens cecidit, et obiit, et Angeli ejus animam rapuerunt, et ad cælum cum gaudio deduxerunt, quia sua contritio fuit tanta, quod delevit penam, et culpam, ideo risi. *SPEC. EX. v. eod. n. 5.*

Virgo quædam a juventute servivit Deo, quamdam tamen spirituales superbiam in se habuit, in complacentia sui ipsius. Quæ venit ad extrema, et Episcopus illius loci personaliter eam visitabat, et cum Sacramentis eam procurabat, et propter sanctitatem vitæ ipsius Virginis dixit circumstantibus: Merito dies ista est celebranda, in qua ista Virgo devota, et sancta est moritura. Illa verba ista audivit, et sibi ipsi complacuit, et sic obiit: et infra spatium xxx. dierum apparuit ipsi Episcopo dicens: se esse damnatam propter sui ipsius complacentiam, et spirituales superbiam, quam in se habuit in extremis suis, quando illa verba audivit. *DISCIP. in Prompt. lit. T. ex XXI.*

Alia quædam Virgo devota tam aretam vitam duxit jejunando, vigilando, orando, et castigando se, quod ab hominibus sancta reputabatur. Contigit autem eam infirmari usque ad mortem, cujus Confessionem quidam devotus Sacerdos audivit, et suam spirituales superbiam ignoravit. Cui post obitum ipsa apparuit nigra valde, et horribiliss. Et Sacerdos expavesceens, quæsit, quidnam esset. Et ipsa fatebatur, se esse illam Virgi-

nem, quæ ab hominibus quasi sancta reputabatur, et subiunxit dicens: Ego infelix tradita sum infernalibus incendiis cum inferioribus demonis, et cum infimis damnatis æternaliter crucianda, propter vanitatem, et meam propriam complacentiam, et spirituatlem superbiam, quam habui, quod nullum æqualem mihi reputavi, sed super omnes me extuli, et alios homines iudicavi, et sprevi; propterea ad profundum inferni descendi de quo nunquam liberabor. Nam si siccata essent aque maris, et fundus repletus papavere, et una avicula omni anno unum granum educeret, et tunc possem salvari, omnes penas inferni eligerem usque ad illud tempus sustinere, si finito illo tempore cœlum possem intrare; sed non ita fiet, quia in inferno nulla redemptio. Unde Pater sancte, nec tu, nec aliquis alius oret pro me, quia nunquam liberabor. *Idem ser. CXXXVII, l. X.*

In quantum superbiam ascenderit Antiochus, quia ex abundantia cordis os loquitur, ex verbis ejus id intelligemus: qui sibi videbatur etiam fluctibus maris imperare, supra humanum modum superbiam repletus, et montium altitudines in statera appendere. (II. MACC. IX, 8.) Paulo ante sacer textus, qualis prius erat, jam indicaverat, nempe, superbiam repletus, ignem spirans; at subito, quando jam in supremo elationis, et superbiam gradu constitutus erat, obruit eum, ac tetigit ira divina: humiliatus ad terram in gestatorio portabatur, manifestam Dei virtutem in semetipso contestans, ita ut de corpore impij vermes scaturirent, ac viventis in doloribus carnes ejus effluerent, odore etiam illius, et fetore exercitus gravaretur, et qui paulo ante sidera cœli contingere se arbitrabatur, eum nemo poterat propter intolerantiam factoris portare. Hinc igitur cepit ex gravi superbiam deductus, ad agnitionem sui venire, divina admonitio plaga. *Ibid. v. 7.*

Episcopus Bellovacensis profert exemplum Sennacherib, Regi Antiocho non absimilis. Contra Deum superbia, ut legitur IV. Reg. c. XVIII, quem ut magis confunderet, noluit eum occidere cum suo exercitu, una siquidem nocte Angelus de cœlo veniens magnam in exercitu fecit stragem, occidendo centum octoginta quinque millia hominum; ipsius vero Sennacherib reservavit vivum, ut solus rediret confusus, et reversus trucidaretur a filiis: nam terram suam cum confusione reversus coram Deo suo in templo

ejus, ubi adorabat, ad majorem sui confusionem a filiis suis occisus est. BELLOVAC. I. III. *spec. p. 3 dist. 1.*

F. Justinus, qui, opulento Baronatu, et Regis Hungariae favoribus spreto, Institutum Minorum suscepit, contemplationi deditus, initio sæpe extases patiebatur, et raptus. Sui Institutoris vestigia, et SS. Limina veneraturus, venit in Italiam, ac demum in urbe substitit. In Conventu Aræ cœli, qui nuper ad Observantes translatus fuerat, dum quadam die pro more inter prandendum pia Sanctorum gesta legeretur, extra se raptus, diu immobilis, et velut exanimis mansit, in altum corpore elatus e regione ejusdam imaginis B. Virginis super Fratrum capita depictæ, ubi retractis cruribus in modum genuflexi in aere pependit. Aderat tunc B. Joannes Capistranus Ordinis Vicarius, qui dimissis Fratribus in templum, ut gratias ageret secundum consuetudinem, solus cum socio clauso ostio remansit, finem exploraturus. Post longam moram vidit, omnia se bene habere, et ex signis placidæ mentis, sereni vultus, humilitate animi, aliisque notis, alienum hoc esse a vanitate, et prestigiis. His auditis Eugenius Pontifex hominem accersit, ac pedes osculari volentem inlitis excipit, et osculo, jussitque prope sedere: Longo dein tempore protracto sermone, munuscula addidit, et indulgentias. Inde factus altior Justinus, domum regressus alter ab illo, qui erat egressus, occurrit Capistrano, eoque corporis habitu, et vanitate cepit jactare Pontificis in se benevolentiam, ut, quod ante per revelationem acceperat, ejus casum nunc eorum experiretur. Igitur ingemiscens ait: Heu fratercule! ita te honores mutarunt? Angelus abiisti, diabolus rediisti; respiscere etc. At ille insolentior quotidie factus, omnes alios habuit contemptui. Jussus est ergo iterum in Hungariam redire, non longe aberat ab urbe, quando ad fontem sedens, et manducans cum sociis, prius petulantibus verbo, dein cultro unum sauciavit. Retractus ad Capistranum, conjectus est in carcerem; deinde post aliquod tempus expleta poenitentia aufugit in Regnum Neapolitanum, ubi ea perpetravit, ob quæ iterum delegatus est in Urbem, et in vineulis misere decessit. S. Box. in *Bibl. parv. lib. ar. Ambitio.*

Bubulcus filium susceperat, quem ut e sacro fonte susceperet, Consullem loci illius rogavit; is negat, et per jocum insuper ad

EXEMPLA DOMESTICA.

principem ablegat futurum haud dubie Patrimum: paret simplex Bubulcus, et sane Princeps re intellecta, obsequitur voluntati pauperis, finitoque baptismo, jubet apud hospitem laute hominem haberi; Interim Consullem vocat, ejusque superbiam exprobrata, mandat, et impensos convivio sumptus, et quinquaginta taleros inopi bubulco persolvere: Sic fuit miser Consul jocum, etiam officio suo dejectus. *MAJOL. s. CLXXXIV.*

Sacerdos quidam Nicolaus Romæ spe cupiti honoris excidens, indignatus, in Orientem abiit, ubi plurimis Saracenis a se in fraudem adductis, a veri Dei cultu ipse jam alienus, suscit quidem, ut idola desererent; se sequerentur non aliam doctrinam, quam ipse eis esset traditurus. Ibi in Mahometem incidens eum crudelit, promisitque, Regem eum Saracenorum se facturum; id astu egit. Columbam eum e nido sumpsit, eamque assuescit, e Mahometis auribus cibum capere. Ita columba sensim assueta suis auribus, ubi primum Mahometem vidit, ad humerum ejus advolans, rostrum auribus applicabat. Ibi ergo omnes sui sequaces Saracenos Nicolaus collegit, dicebatque, expedire, ut eum Regem sibi deligerent, quem Spiritus Sanctus in forma columbæ delapsus monstraret. Assentientibus illis, mox dato coeniseis fraudis signo, columba emissa, pro veteri consuetudine in humerum Mahometis insidens, auri rostrum admovet. Eo miraculo, ut credebant, moti Saraceni, Mahometem Regem pronuntiarunt. Alii hanc circa Mahometem fraudem Sergio sectæ Nestorianæ tribuunt. Idem mentiebatur, se jumento, Elborac dicto, vectum, spatio unius horæ quinquaginta millium annorum iter confecisse. Unum cœlum ab alio distare quingentorum annorum itinere. In septimo cœlo vidisse se innumeros Angelos, quorum quilibet millies fuerit major toto mundo; quemvis horum habuisse septuaginta capita; in quovis capite millies millena ora fuisse: in quovis ore septuaginta millia linguarum, quibus Deum laudabant, septuagintis millibus millium linguarum, seu idiomatum. Idem fingit Deum in fine mundi omnem creaturam occisurum, et neminem fore vivum, nisi Deum, et mortem, quæ est Angelus quidam, Adriel dictus; eum dein Deus jubebit se ipsum occidere. Ait etiam, in cœlo Angelos fore tam pulchros, et adeo magnos, ut oculus unus ab altero totius diei itinere distet. *PICTA. MESSE p. 4. c. 1.*

S. Ignatius adeo omnem de seipso existimationem deposuerat, ut fateretur, nihil minus se, quam superbiam timere, addiditque se intra viginti annos ne minimam quidem hac in materia tentationem passum fuisse. *Vita l. V, c. 11.*

S. Franciscus Xaverius plerasque suas exhortationes fere ponebat in arrogantia, et propriæ virtutis opinione radiicitus ex animis evellenda. *Vita l. IV, c. xi.*

P. Jacobus Laynes, dum ultima Societati monita dabat, inter alia addebat; Ambitionem in primis fugiendam censeo, ut et discordiam; conjunctionis enim civilis pestes eæ maxime sunt, eruntque semper. *Vita.*

P. Jacobus Equia (qui communiter Sanctus audiebat) solebat frequenter dicere, illum, qui putat, aliquid se scire, parum scire. Qui vero putat multum se scire, nihil omnino scire. *Hist. Soc. l. XVI, n. 91.*

P. Gaspar Barzæ dicebat: Qui habet aures audiendi, audiat, et corde intelligat, ut nemo se suo spiritu decipiat, sed semper se provehat, de se non presumat; spiritus quippe Societatis non potest esse superbus. *Vita l. III, c. XIX.*

B. Aloysius tanta se demissione tractabat, ac si ex mendicatis sordibus sublatus esset. *Vita.*

S. Franciscus Borgia sub sæculari adhuc habitu has theses composuerat: Ex nihilo factus sum. Ad nihilum redactus sum. Quid scio, ignoro. Si aliquid scio, hoc tantum scio, infernum domum meam esse. Problema: ex meipso facio nihil. *Hist. Soc. p. 1, l. IX, n. 89.*

P. Thomas Sanchez, ut Novitium primi anni per totam vitam se gessit, et ita haberi ab omnibus voluit. *Ex Hist. Epist. et Bo-vegh.*

P. Franciscus Suarez, cum ad summum litterarum, famæque fastigium pervenisset, candide tamen fatebatur, se animi elatione neutiquam moveri, quod sciret etiam rusticum quemvis, si iisdem, quibus ipse, a Deo juvaretur auxiliis, doctorem evadere potuisse. *Vita to, congrat. præfixa.*

Augustinus de Petra sancta Coadjutor tanta animi contentione superbiam fibras excidere studuit, ut ne diem quidem elabi permiserit, quo cum elatione, et arrogantia manus non consereret; quarè singulis nocti-

bus cubiculum P. Rectoris adiit, eique non sine ubere lacrymarum profusione omnes animi etiam sævissimos motus, quos ea die expertus fuerat, patefecit. SYLLABUS *Provinc. Pervan.*

EXEMPLA PROFANA.

Pharao tam arrogans, et superbus fuit, ut dicere ausus sit: Quis est Dominus, ut audiam vocem ejus, et dimittam Israel? Nec scio Dominum, et Israel non dimittam. EXOD. v. 2.

Nabuchodonosor statuum auream fieri præcepit, ut in ea tanquam Deus adoraretur, hinc S. Gregorio teste, quia elocutione cogitationis suæ se supra homines extulit, ipsum quem communem cum hominibus habebat, sensum amisit. S. GREG. *hom. v, mor. c. vi.*

Diocletianus post triumphum de Persis humanam sortem oblivioni tradens, ut Deus adorari voluit, et frater Solis et Lunæ haberet. Unde coram eo se homines prosternebant, et pedi osculum flegebant. Sed superbiam islam mox ulio divina subsecuta est; nam toto corpore intumuit, lingua blasphemia veritatis foetidissimos protulit, postremo autem canis instar foetidam animam exhalavit. MARC. *in tuba Sac. lect. III.*

Caligula, ut pro Deo coleretur, hac ratione persuadere id conatus est: Ovium pastor non est ovis, nec boum bos, nec caprarum capra; ergo nec hominum homo. Quid ergo? Deus. Unde insignia Deorum, nempe Mercurii caduceum, et talaria; Apollinis radiatam coronam, arcum, et sagittas; Martis thoracem, gladium, et clypeum assumebat. PHIL. *I. de Legat. ad Cajum.*

Alexander Magnus Jovis Filium se appellari passus est, donec tandem sagitta percussus, sanguinemque aspiciens, dixit: Omnes me Filium Jovis, omnes Deum, et immortalem dicunt; sed hoc vulnus, et hic cror me hominem morti obnoxium evidenter demonstrant. PLUTARC. ET CUR. *I. IV, de reb. Alex.*

Machiavellus cum ex una parte cogitaret, Aristotelem, Platonem, Alexandrum Magnum esse damnatos; ex altera vero parte eos, qui inter Beatos censentur, homines, ut plurimum seculo despectos consideraret, in hanc insanam erupit vocem. Malo cum illustribus viris in infernum descendere,

quam cum his infimis in celo degere. MARC. *I. supra cit. lect. IV.*

Domitianus adici jussit, ut ne scripto quidem, aut sermone aliter, quam Dei nomine appellaretur. Statuas sibi in Capitolio non nisi aureas, et argenteas poni permisit. Hinc illud Adulatoris, carmen:

Edictum Domini, Desique nostri.
Quo subsella certiora fiunt.
LANGIUS in *Polyg. f. 1409.*

Menecrates nullam ab iis, quibus medebatur, mercedem solebat accipere, sed hoc tantum petebat, ut liberati, se servos illius faterentur, eumque Jovem dicerent. *Ibid.*

Tigranes Rex Armeniæ e tenui, et contempta exorsus spe, multas gentes in ditio-nem suam redegit. Unde spiritus concepit tam arrogantes, ut, quidquid mortales optant non tantum in arbitrio suo, sed propter se esse natum arbitraretur. Reges multi ei serviebant; quatuor Reges habebat in Comitatu suo apparitorum, vel satellitum loco. Hic, si equo veheretur, pedites juxta in tunicis currebant. In solio sedenti, et responsa gentibus danti, adstant complicatis manibus, quæ erat confessio servitutis, quasi vendita libertate offerentium corpus ad patiendum, quam agendum, promptius. Lucullo mittenti Appium ad se Claudium Legatum, indignatus est, quod in epistola Regem se tantum, non autem Regem Regum, salutasset. PLUT. *in Lucullo.*

Annibal Cannensis pugnae successu elatus, nec amisit quemquam civium suorum in castro, nec responsum ulli nisi per interpretem dedit. Maharbaelem etiam ante tabernaculum suum clara voce affirmantem, prospexisse se, quoniam modo paucis diebus Romæ in capitolio cenaret: aspernatus est. MAX. *I. IX.*

Ægypti Rex Sesostrius superbus nimis atque insolens fuit, quo Principes ac Rectores Provinciarum ad se quot annis cum munere ad se cogebat venire, atque ex eorum numero a quatuor velati equis curru junctis ad templum trahi volebat. B. PLETOS *I. IX.*

SIMILITUDINES.

QUALITAS. — Sicut specula quædam fallacia sunt, et, quod longius, vel minus est, ut propinquius, vel majus representant; ita superbia, quæ in se parva sunt, ut magna

superbis ostendit, et per hoc altos spiritus excitat. MARC. *tub. Sac. tr. 1, ect. 8.*

Sicut ignis omnia extenuat, et annihilat; ita superbus nullius alterius societatem tolerat. LANG. *in Polygani.*

Sicut fumus, quo altius tollitur, hoc magis evanescit; ita superbi, quo magis elevantur, tanto magis in sensu, et cogitationibus vani efficiuntur. S. BONAV. *in diæta salutis tit. I, c. III.*

Sicut avari, quanto plura ceperint, tanto plura concupiscunt; sic superbi, quanto majori funguntur honore, tanto magis novos honores appetunt. S. CHRYS. *h. XLII, ad pop.*

Sicut ridiculi nobis videntur pueri, qui de pileo, aut tunica tam sibi vehementer placent, ut aliis ideo se præferant; ita non minus Deo, et Angelis ridiculi, imo et exosi sunt, qui de donis a Deo acceptis superbiendi occasione sumunt. STAP. *ter. I, in Do. X, post. Pent.*

Sicut ii, qui ex modico vino, aut cerevisia inebriantur, per hoc ostendunt, se caput infirmum habere; ita qui ex modicis donis, et talentis extolluntur, debilis se virtutis esse ostendunt. *Ibid.*

Sicut ignis sulphureus aqua injecta roboratur, ipsa aqua materiam ei, et alimentum præbente, quæ tamen cæteros ignes solet extinguere; sic superbia crescente virtute, et rebus præclare gestis magis inflammatur, et illis quasi materia utitur, cum tamen aliqui ea cætera vitia pertimere soleant. *Ibid.*

Sicut umbra corpus semper, et ubique consequitur, nisi cum in Zenith, seu summo apice cœli Sol consistit; sic superbia virtutem semper comitatur, donec aliquis ad eum perfectionis apicem veniat, ubi nulli amplius vitio locus est. *Ibid.*

Sicut mare, ut seipsum purget, solet vicina littora fœdare, sordes suas in illa ejiciens; ita superbi, ut se mudent, aliis maledicunt, maculamque aspergunt. *ib. text. II.*

Sicut exerciti, ac dextri prædones, et fures, per foramen puerum prius in domum intromittunt, qui domus aperiat ostium, per quod ipsi postea intrent domum spoliaturi; eodem utitur artificio sagax serpens infernalis, tentavit primo protoparentes nostros vanitate, presumptione, et arrogantia, et postea in illos intravit cum tota peccati malitia, spolians illos innocentia, et justitiâ originali. MANSI *d. II, n. 9.*

Sicut si quis, cum statura cubitum non superet, ac ideo se quasi montes excessurus erigat, nullum aliud argumentum suæ insaniæ quærimus; sic cum inflatum videris hominem, qui meliorem se cæteris arbitretur, contempnique opinetur, si cæteris hominibus conferatur nullum jam aliud signum vercordiæ hominis exquiras. Tanto quippe ridiculior hic est iis, qui natura insanunt, quanto ipse sponte hunc sibi mörbum injectit. S. CHRYS. *hom. LIX, in Matth.*

Sicut si quis plurimum annorum decursu percussisset maria, magnamque accumulasset pecuniæ summam, prædivitem congregasset thesaurum, hunc vero sponte prædæ exponeret piratarum, an non amentem illum, et fatuum pronuntiares? Talis est superbus, qui, dum propter operum bonorum merita superbit, et intumescit, cunctotum facit jacturam meritorum, æternamque amittit mercedem. Multæ Virgines excluduntur (ait S. Bernardus) quia superbarum nulla ingreditur. Anima in penam suæ superbiæ omnibus exiit divitiis, et thesauris spiritualibus, et ad excessum redigitur inopiam; (S. BERN. *de pass. Dom. c. XVII.*) Unde S. Joannes Climacus ait: Superbia est extrema animæ inopia, quæ sibi divitias in tenebris fingit, adeoque execrata illa penis non solum progredi non sinit adscendentem, sed ex alto etiam deturbat. Et in progressu ejusdem gradus de hoc præcipit ita discurret: qui a Superbia occupatus est, et captus, auxilio divino indiget; Vana enim est hujusmodi salus hominum, quod idem est dicere, salutem æternam superborum esse difficilem. S. CLIM. *gr. XXII.*

DAMNUM. — Sicut prædones in eam potissimum navem, quæ mercibus onusta est, impetum faciunt; eodem quoque modo diabolus peccatoribus non admodum infestus hostis est, verum justis acerrimum bellum indicit. S. NILUS *de oct. Vitios. cogit.*

Sicut Superbia est origo omnium criminum, ita est ruina omnium virtutum. Ipsa enim est in peccato prima; ipsa in conflictu postrema; ipsa aut in exordio mentem per peccatum prosternit, aut in fine de virtutibus dejicit. Ideo est omnium peccatorum pessima; quia tam per virtutes, quam per vitia, humanam mentem exterminat. S. BERN. *XL, de int. dom.*

Sicut fumus magis ascendendo deficit; sic superbus plus exaltatus, plus evanescit, juxta illud: *Mox ut honorificati fuerint, et exalta-*